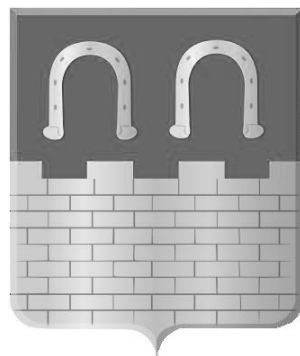
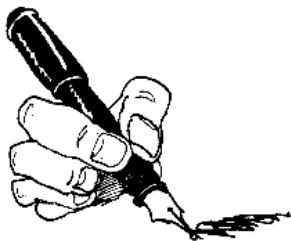

De Wildenborcher

Kwartaaluitgave voor iedereen die zich verbonden voelt met de Wildenborch

Maart 2023

Beste Buurtgenoten,

Het geeft een goed gevoel dat er na een aantal jaren met coronabeperkingen weer kan worden geschreven over de nieuwjaarsreceptie, de winterwandeling en dat er een toneelvoorstelling wordt aangekondigd. Dat geeft toch een beetje extra energie.

Ons thema voor 2023 is klimaatverandering. In elke editie zullen we aandacht geven aan dit onderwerp en willen we proberen het -met uw hulp- wat dichterbij de Wildenborch te brengen.

We herdenken twee buurtgenoten: Jan van Ark en Karin Umbach. Wij wensen de betrokken families heel veel sterkte toe.

Naast het grote verdriet was er zeker ook reden voor een feestje: Ans en Henk Berenpas van "de Prinsenhoeve" vierden hun gouden huwelijksjubileum.

En verder in deze Wildenborcher onder andere:

- Julia van Ditshuizen doet verslag van de winterwandeling. Ook de familie Mennink was van de partij en Linsey deelt een aantal foto's met ons
- De nieuwjaarsreceptie door Christine en Lucas Meltzer
- IJspret op de Karpervijver, fotoverslag van Jelle Wezinkhof en Johan Addink
- Liesbeth van Ark: Sterren in de Wildenborch; niet op de rode loper, maar aan de wand
- Postvak In wordt gevuld door Bart Addink.

In december had Sven Schröer de e-mail doorgestuurd naar Guus Addink, maar omdat Guus al aan de beurt is geweest, is het overgenomen door zijn broer Bart

- Het recept komt van Dinie Staring
- Toen en Nu, Polman en Veldhut door Gerda Rossel
- Rik Mars: Kunstmatige intelligentie
- Aad van de Kamer: Beukenhaag en klimaat
- Anja Sprukkelhorst neemt ook nu de kinderpagina weer voor haar rekening
- En, nog veel meer .....

Natuurlijk zien we jou/u graag bij de komende activiteiten:

Als eerste tijdens één van de toneelvoorstellingen van onze Wildenborchse toneelvereniging T.A.O.

En op zondag 7 mei organiseert de Kapelcommissie de jaarlijkse fietstocht.

Veel lees- en kijkplezier.

Vriendelijke groet,
Joke, Kathy en Reinier.

Redactiegegevens

Onze telefoonnummers en e-mailadressen:

Joke Wiltink	(0575) 55 67 48	wiltwess@gmail.com
Kathy de Vries	(06) 53 15 33 79	kathy.devries@xs4all.nl
Reinier Klein Brinke	(0575) 55 65 12	reinierkleinbrinke@planet.nl

Inzenden copy voor de volgende Wildenborcher: vóór 20 april 2023

Naar: E-mail   wiltwess@gmail.com
WhatsApp   (06) 10 27 75 47
Schoolhuisweg 2

Bezorging:

Als u ook De Wildenborcher wilt ontvangen of als er bezorgproblemen zijn, meld dit dan bij één van de redactieleden. Wij geven het door aan Erik Ebbink, hij coördineert de bezorging.

Abonnee op de digitale Wildenborcher?

Bent u geabonneerd op de digitale Wildenborcher en neemt u een nieuw e-mailadres, of wilt u in het vervolg ook de digitale versie ontvangen, geef dit dan tijdig door aan Reinier Klein Brinke: reinierkleinbrinke@planet.nl. Zo mist u geen uitgave van ons buurtblad.

Bijdrage Wildenborcher

De Wildenborcher wordt steeds met veel enthousiasme door vrijwilligers gemaakt en bij u thuis bezorgd. Een vrijwillige bijdrage voor de drukkosten kunt u overmaken naar:

IBAN: NL95RABO 0366412353 ten name van Kapel Wildenborch, onder vermelding van 'De Wildenborcher'.

Verhuur Kapel

Wilt u informatie over de mogelijkheden, beschikbaarheid, prijzen, etc., neem dan contact op met Hans Ezerman: Email: hans.ezerman@gmail.com of telefoon: (06) 12 15 54 74.

De Wildenborchse Kapel

In memoriam:

Jan van Ark 1947 – 2022

Jan werd geboren op 15 februari 1947 als oudste zoon van Garrit van Ark en Gerritje Berenpas. Een jaar later werd het gezin uitgebreid met dochter Bertie. De eerste kleine stapjes zette Jan in de tuin van het ouderlijk huis aan de Wildenborchseweg, naarmate Jan ouder werd, werden de stappen steeds groter. De figuurlijke grote stappen begonnen met het naar school gaan. Eerst naar de Prinses Julianaschool in de Wildenborch en daarna de Mulo in Lochem, gevolgd door de Middelbare Landbouwschool in Zutphen. Drie scholen doorstaan is wel een prestatie, zeker als je weet dat Jan een enorme hekel aan school had en er zelfs over droomde.

Tussen de schooltijden door ging Jan graag af en toe met zijn vrienden op vakantie op de Kreidler. En dat brommer rijden veranderde in 'brommers kiek'n'.

Op een avond in 1966 zag de 15-jarige Dinie Gotink uit de Wiersse, in het Vordense Nutsgebouw, een mooie jongen in een prachtig hagelwit overhemd met strak gestrikte stropdas. Dat was de 18-jarige Jan van Ark, in de buurt bekend als 'Jan van de smid'. Na het afronden van de schooltijd was Jans volgende stap thuis aan het werk gaan, op de boerderij, een gemengd bedrijf met melkkoeien en fok- en vleesvarkens.

Op 15 december 1972 stapten Jan en Dinie in het huwelijksbootje. Wonend aan de Wildenborchseweg 19 werd de liefde twee jaar later bezegeld met de geboorte van hun eerste zoon Ronald, in 1977 werd de tweede zoon Paul geboren.

Een gezin waar hard werd gewerkt, al was het melken geen liefhebberij van Jan. In 1992 besloten Jan en Dinie om de melkkoeien te verruilen voor vleeskoeien, de Blonde d'Aquitaines. In hetzelfde jaar werd de minicamping gestart.

In 1998 werd het roer nog drastischer omgegooid. De varkens werden de deur uitgedaan, de stallen werden afgebroken en Taveerne De Wildenborcherhof, met acht hotelkamers kwam ervoor in de plaats. Dinie in de keuken met haar koksachtergrond en Jan in zijn nopjes voor de PR zoals hij het zelf noemde (Proat'n en Rondkiek'n). Later zijn er nog vier luxe appartementen bijgekomen.

Jan en Dinie hadden samen een mooi leven met veel hoogtepunten en uiteraard ook dieptepunten. In februari 2018, een paar dagen na Jans verjaardag, kwam er een verschrikkelijk dieptepunt bij, er werd bij hem darmkanker geconstateerd. Er volgden vijf jaar waarin werd geleefd met hoop en vrees en diverse ziekenhuisopnames. Jan moest steeds meer inleveren en hij kwam steeds minder bij De Wildenborcherhof en dat viel hem zwaar. Op goede dagen maakte hij samen met Dinie nog af en toe een ritje in de cabrio en maaide het gras in hun tuin aan de Giezenkampweg.

Op 15 december, nota bene op hun 50^e trouwdag, kwam het vreselijke nieuws dat verdere behandeling geen zin meer had. Dinie heeft Jan de volgende dag thuisgebracht waar hij zaterdag 17 december in het bijzijn van Dinie, Ronald en Renske, Paul en Liesbeth is overleden. Vrijdag 23 december vond na een afscheidsbijeenkomst in De Wildenborcherhof de begrafenis plaats op de algemene begraafplaats in Vorden.

Wij wensen Dinie, Ronald en Renske, Paul en Liesbeth en de kleinkinderen Lucas, Noa, Romée, Indy en Yora heel veel sterkte toe om dit grote verlies een plek te geven.

In memoriam:

Karin Umbach-Brandsma 1938 – 2022

Op eerste kerstdag overleed op 84 jarige leeftijd Karin Umbach-Brandsma.

Karin woonde sinds 1997 aan de Wildenborchseweg 8 in Vorden. Nadat ze afscheid had moeten nemen van haar tweede echtgenoot Frits Umbach, na een ziekbed, besloot ze vanuit Nijverdalen hier in de omgeving te gaan wonen 'omdat het goed voelde'. Ze kocht de grond op de Wildenborchseweg, waar ze haar huis met vijver liet bouwen onder architectuur. Daarbij werden veel oude bouwmaterialen gebruikt. In die tijd woonde ze in haar geleende caravan op het terrein van de familie van Ark.

Karin was echt een ondernemend mens. Van huis uit was ze psychologe en na haar pensionering bleef ze mensen aan huis begeleiden. Ze kende vrijwel niemand toen ze zich hier op bijna 60 jarige leeftijd vestigde. Maar Karin was niet bepaald van de benauwde.

Ze bedacht en organiseerde diverse ontmoetingsgelegenheden. Al snel richtte ze samen met Sietske Spaans tuinclub 'de Gelderse Roos' op in Vorden. Zelf was ze namelijk dol op tuinieren en op de natuur. Ze had haar eigen tuin rond de vijver met veel zorg en smaak aangelegd. Ook richtte ze er samen met Els du Marchie Servaas (destijds woonachtig aan de Wildenborchseweg 24, red.) de borrelclub voor vrouwen op, een nieuwe tegenhanger van de al langer bestaande borrelclub voor mannen. Ook organiseerde ze diverse lezingen in de regio of bij haar thuis. Om nog wat verder te gaan maakte ze met haar club 'dames van de Rode Hoeden' graag uitstapjes en richtte samen met een groep vriendinnen een eetclub op. Als er dan gekookt werd, was er alle reden om het mooiste servies uit de kast te halen, de tafels fraai te dekken en in stijl aan tafel te gaan.

Ze hield van uitgaan, van chique en van stijl. Zo organiseerde ze 's zomers graag partijtjes en etentjes in haar tuin, al of niet aangekleed met orkest aan de vijver en ze vierde jaarlijks 'afscheid van de zomer' met haar buurt.

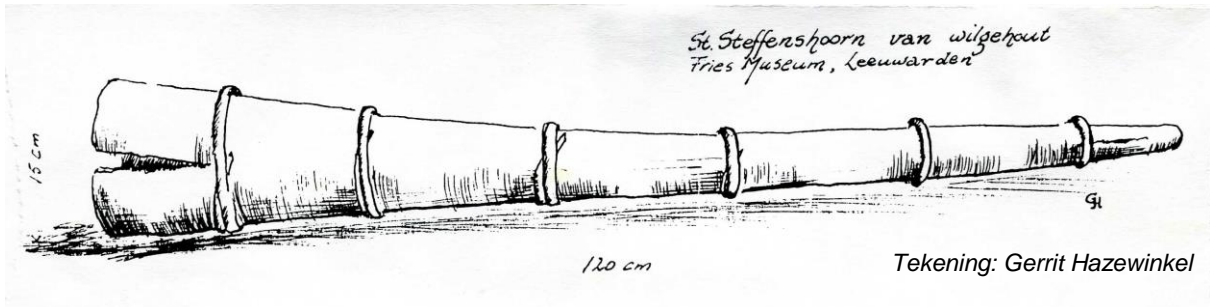
Kortom, een vrouw met 'joie de vivre' en een vrouw die als motto had: 'Stel niet uit tot morgen, wat je vandaag nog kunt doen'. De boodschap in haar vriendenkring was altijd dat ze mensen van de dag waren.

Ze voelde zich hier thuis en kwam er gaandeweg achter dat hier veel familiale lijntjes liepen. Het huis van Landgoed Kamphuizen werd eerder bewoond door de familie Op ten Noort, de naam van haar eerste man. Ook bestaat in Doesburg 'Huis op ten Noort'.

De laatste jaren werd ze toenemend afhankelijk door een progressieve oogandoening, waardoor ze steeds slechter begon te zien. Het laatste jaar was ze helemaal blind. Ze hield niet van afhankelijkheid en besloot om zich niet op te laten nemen toen ze in december vorig jaar een longontsteking bleek te hebben. Ze wilde graag thuisblijven om daar te kunnen overlijden. Heel vroeg in de ochtend op 1^e kerstdag is ze rustig ingeslapen in het bijzijn van haar dochter Verena en haar kleindochter Lotte. Ze werd thuis opgebaard en op 3 januari was de crematie. Ze namen afscheid met onder meer het lied 'Breng me naar het water' van Marco Borsato.

We wensen Verena, haar dochter en haar familie veel sterkte toe met het verlies van hun moeder en oma.

Op de klanken van de Midwinterhoorn het verleden herbeleven

Het is zondag 27 november 2022, 11.00 uur 's morgens. Al iets eerder zijn van diverse kanten auto's komen aanrijden. Op de afgesproken tijd staan er aan de Polsteeg te Barchem en aan de Nijlandweg / Stuwdijk in totaal 14 Midwinterhoornblazers klaar om op de eerste Advent te gaan blazen. Volgens de traditie mag men vanaf nu blazen t/m 6 januari / Driekoningen. Het is dampig weer, de lucht betrokken, er staat een kil zuidwestelijk windje.

De klok tikt de minuten weg. Het blijft stil, akelig lang stil. Ergens aan de Polsteeg probeert iemand of zijn hoorn het nog wel doet. Aarzelend weerklinken wat tonen.

Niet vanaf de afgesproken plaats op de Nijlandweg, deze plek bleek toch niet geschikt vanwege de aanwezige paarden, die er mogelijk last van zouden hebben. Via het eigentijds mobieltje wordt deze kink in de kabel gedeeld met de nabije blaaspunten, als eerste aan de Stuwdijk, waar Arthur de Nies en Eduard Besselink op Slagman de roep zouden overnemen.

Op het Snijdershuis staan Gijs van Woerkom en Henk Voortman, die nu als eersten blazen. Bij 't Holtslag nemen Ton ten Have en Jacobus Trijsburg de roep over, gevolgd door Gafur Wargerink en Arjen Middendorp die bij de put van het Langenschot staan. Dan zijn de blazers op Doeschot aan de beurt, Erica Damhuis en Astrid van Hooff. Hun roep wordt overgenomen door de blazers bij Veldhuis, Petra Tukker en Gerard Pragt. Zo gaat de kettingreactie alsnog door. Bij de tweede ronde pakken Arthur en Eduard de draad op. Gehinderd door het weer bereiken de klanken van de Midwinterhoorns een beperkte actieradius, een onvoorziene beperking bij het blaasfestijn.

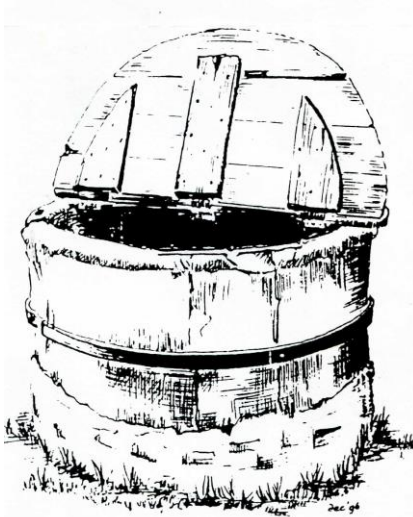
Maar daar is bij de nazit op 't Holtslag totaal niets van te merken. De olieballen van warme bakker Dick ten Broeke hebben op zijn advies een opwarmertje in de leemoven gehad. Elvire Trijsburg schenkt koffie en thee. Dat was bij het blazen in 2021 en 2020 vanwege de coronamaatregelen onmogelijk. Zo is het toch nog heel gezellig geworden.

Waarom wij Midwinterhoorn blazen? Omdat 55 jaar geleden Gerrit Hazewinkel van de boerderij Slagman aan de Stuwijk daarmee als eerste in Gelderland begon (na een onderbreking van ca. een eeuw), op verzoek van Hendrik Odink te Eibergen. Hij wist dat er in het buurschap Zwolle tussen Eibergen en Zwillbrock rond 1860 voor het laatst in Gelderland geblazen was. Hiermee wordt Kerst aangekondigd en herinnerd aan de Midwinterzonnewende.

Zoals wel gezegd wordt: *Zee blaast um de beurte de bosschop vedan dat 't duuster mot gaon, want het lech kum t'r an = Ze blazen beurtelings de boodschap voort, dat de duisternis moet verdwijnen voor het licht dat gloort.*

Tekeningen: Gerrit Hazewinkel

Oude put met deksel bij boerderij (erve)
Blankenberg op Vervolde

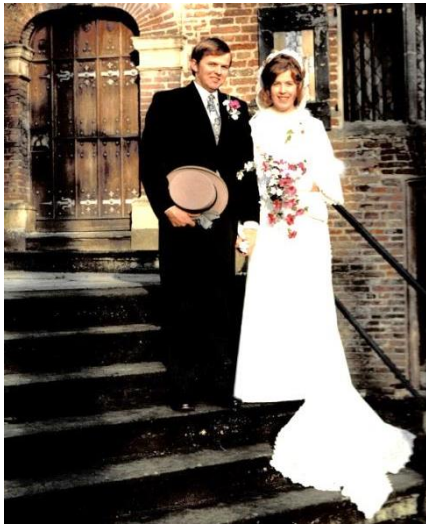
Alle bewoners van de (deels voormalige) boerderijen heel veel dank voor de verleende gastvrijheid, het enthousiasme waarmee de blazers zijn ontvangen en ook voor de foto's die jullie van dit gebeuren hebben gemaakt.

Jacobus Trijsburg

Naschrift redactie:

Naast de fotocollage van Jacobus Trijsburg zijn een drietal tekeningen geplaatst van wijlen Gerrit Hazewinkel. Dit met toestemming van Gerrie Hazewinkel. Zij stelt de plaatsing bijzonder op prijs.

Gouden huwelijk Ans en Henk Berenpas

1972

2022

Dinsdag 20 december was het vijftig jaar geleden dat in het Vordense gemeentehuis het huwelijk werd voltrokken tussen Ans Arfman en Henk Berenpas. Het gouden huwelijk werd met familie en kennissen gevierd bij De Wildenborcherhof.

Henk werd als tweede kind geboren in het gezin Berenpas op boerderij "De Prinsenhoeve" aan de Mosselseweg. Ans is de oudste dochter van de familie Arfman aan De Leuke.

Henk ging naar de Prinses Julianaschool en de zondagsschool in de Wildenborch, gevolgd door de landbouwschool in Vorden. Eigenlijk had Henk heel andere plannen voor zijn toekomst, hij wilde graag piloot worden. Maar zoals in die tijd gebruikelijk was, werd van hem verwacht dat hij de boerderij van zijn ouders zou voortzetten en zo geschiedde.

Ans bezocht de lagere school in Vorden en ging daarna naar de MULO. Toen ze haar middelbare schoolopleiding met succes had afgerond ging ze werken bij de Raiffeisenbank in Vorden, toen nog gevestigd aan de Ruurloseweg.

Zowel Ans als Henk gingen eind zestiger jaren graag stappen bij zaal Nijhof in Halle. En daar kregen ze een oogje op elkaar. Henk had al de beschikking over een auto en speelde graag voor taxichauffeur voor Ans en haar vriendinnen. De vriendinnen werden natuurlijk eerst naar huis gebracht en Ans als laatste. En zo begon hun relatie.

Na vier jaar verkering werd er getrouwd op 20 december 1972. Het huwelijksfeest werd uitgebreid gevierd in zaal Schoenaker in Kranenburg. Het woonhuis werd uitgebouwd zodat ook de ouders van Henk op "De Prinsenhoeve" konden blijven wonen.

Het huwelijk van Ans en Henk werd bekroond met de geboorte van hun drie zonen, Bert, Arjan en Hans. Inmiddels zijn ze oma en opa van vier kleinkinderen.

Aan hobby's ontbreekt het Ans en Henk zeker niet. Henk is een groot liefhebber van sierkippen en heeft ook vele prijzen gewonnen. Wyandotten, maar zijn favoriete kip is de Colombia. Daarnaast is Henk een fervent jager. Hij is al 60 jaar lid van de Wildenborchse schietvereniging en 25 jaar brengt hij dag- en weekbladen rond. Vanaf het eerste nummer bezorgt hij bij een grote groep lezers De Wildenborcher. Helaas laat zijn gezondheid hem wat in de steek en moest hij onlangs besluiten te stoppen met het kranten bezorgen. Maar De Wildenborcher blijf ik, zo lang het kan, doen vertrouwde hij mij toe. In 2017 is Henk, voor zijn vele verenigingswerk, Koninklijk onderscheiden in de orde van Oranje Nassau. Fietsen doen Ans en Henk beide graag. Grote hobby van Ans is de SVR camping die ze al vele jaren runt. Bloemschikken, de Wildenborchse vrouwenclub, Vrouwen van nu, klootschieten, Ans is steeds graag van de partij.

Wij wensen Ans en Henk samen nog veel gelukkige jaren toe.

Reinier Klein Brinke

Nieuwjaarsreceptie 2023

Om eens te zien hoe de voorbereidingen gingen ben ik wat eerder naar de Kapel gegaan.

De leden van de Kapelcommissie leken er klaar voor: Reinier Klein Brinke, Alma van der Schoot, Judith Keurentjes, Erik Ebbink en Hans Ezerman hadden alles weer perfect voorbereid. Helaas kon Noam Shalgi er wegens ziekte niet bij zijn.

De oliebollen stonden op de tafels, dit jaar geen koffie* maar direct aan de drank!

Er waren dit jaar wat minder buurtgenoten dan gebruikelijk, griep en ook corona had het aantal van normaal zo'n 80 buurtgenoten terug gebracht naar ongeveer 60.

De sfeer en gezelligheid hebben daar echter niet onder geleden.

Reinier heette iedereen welkom, in het Achterhoeks en het Oekraïens.

Hij memoreerde natuurlijk de ons ontvallen buurtgenoten, vrienden en familie, evenals het feit dat er in verband met corona al twee jaar geen receptie heeft kunnen plaatsvinden met alle vervelende bijzaken van dien.

Hij sprak ook de wens uit dat de oorlog in Oekraïne spoedig ten einde zou komen.

Er werd ook een oproep gedaan om alert te zijn op belangwekkende zaken die in en om onze buurt spelen en deze weer te geven in ons buurtblad De Wildenborcher. Lever gerust ideeën of kopij aan via een van de redactieleden.

De Kapel is ondanks dat er de laatste jaren wat minder activiteiten waren toch een gezonde stichting gebleven.

Hans Ezerman lichtte het financiële gedeelte toe. Meevaller was een enorme stijging van de opbrengst uit rente van rond € 3,- naar wel € 10,12.

Het grote spektakel bestond dit jaar voor het eerst uit een Pubquiz gemaakt en gepresenteerd door de gezusters Wezinkhof. Al jaren hebben de Wezinkhofjes in ons buurtschap een groot aandeel in karaoke- en andere optredens. Zo ook dit jaar!

De vragen gingen (tot grote schrik van al de nieuwelingen) voornamelijk over de Wildenborch. Per tafel werden we ingedeeld met acht groepsnamen, zoals bijvoorbeeld Klomp, Borstel en Grolsch.

Gelukkig zat Erna Otten bij ons aan tafel, team Koe bestond verder uit louter import. Later bleek gelukkig toch, dat lang niet alle "echte Wildenborchers" alles zo goed wisten. Na twee rondes werd duidelijk dat de eerste prijs (een bord knakworsten) gewonnen was door team Soeplepel, op de voet gevolgd door team Koe.

Wij mogen stellen dat de quiz een groot succes was. Hulde aan Renske en Baukje, die er ook nog eens uitzagen als ware ster presentatrices.

Wat wordt het volgend jaar? Toch weer karaoke of een vervolg op dit succes?

Wij zijn heel blij dat we deel uitmaken van dit bijzondere buurschap.

Christine en Lucas Meltzer

* *opmerking vanuit Kapelcommissie: We begrijpen dat velen dit geen goed idee vonden, dus volgend jaar beginnen we de nieuwjaarsreceptie weer als vanouds met koffie / thee.*

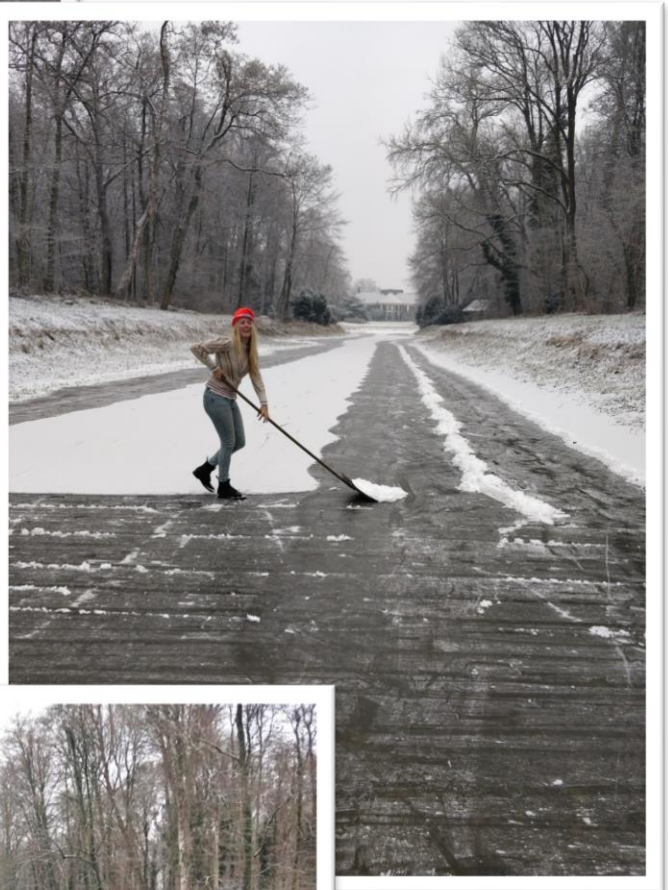
Ijspret op de Karpervijver

Na de droge zomer en herfst van 2022 viel er in december toch nog voldoende regen om de Karpervijver bij het kasteel een beetje te vullen. Hierna volgde een korte periode met matige vorst wat zorgde voor een mooie ijslaag waarop een aantal dagen geschaatst kon worden.

Jelle Wezinkhof en Johan Addink stuurden een aantal mooie foto's van de ijspret.

Foto's: Jelle Wezinkhof

Foto's: Johan Addink

Een Bijbelse link met de Wildenborch

Zo af en toe gebeuren er dingen dat je je afvraagt: Hoe kan dat, wat een toevalligheid.

Al weer heel lang geleden zat ik aan het ziekbed van een goede vriend die ontzettend tegen een knieoperatie op lag te zien. We spraken over de omgeving waar we woonden en niet over het naderende, in zijn ogen dan, onheil.

Ik liep hier vele rondjes met de hond. Mijn favoriete rondje was over het heideveldje, vlakbij de Galgengoorweg, Molenweg en de Vordensebinnenweg. Een prachtige verstilde plek waar een paar hele oude jeneverbesstruiken staan. Tijdens dit gesprek vertelde de patiënt mij dat de oudste struik, op het heuveltje, de naam Wachtelbaum had. Met als verklaring dat als ze, terugkerend uit Lochem na een biertje of wat en huiswaarts kerend, deze boom in het zicht kregen en dan wisten ze dat ze bijna thuis waren. Vreemd dat juist dat woord Wachtelbaum mij al die tijd is bijgebleven.

Onlangs zaten wij in het afscheidconcert van dirigent Hans Lamers van Toonkunst Zutphen in de Buitensociëteit in Zutphen. Hij had het zich niet gemakkelijk gemaakt maar creëerde een fantastische uitvoering van het Oratorium 'Elias' met 'zijn' Toonkunst Koor. Begeleid door een keur aan solisten en een voortreffelijk spelend orkest. Genietend van deze compositie van Felix Mendelssohn Bartholdy én de dirigeerstijl van de scheidende dirigent, kwamen we bij onderdeel 27 van het programmaboekje aan. Een 'recitatief', een gezongen/gesproken woord, waarin door de tenor verteld/gezongen werd: 'Sie, er (Elias) schläft unter dem Wacholder in der Wüste', aber die Engeln des Herrn lagern sich um die her, so ihn fürchten'. Vertaald: 'Kijk, hij slaapt onder de jeneverboom in de woestijn, maar de engelen van de Heer verzamelen zich om hen die Hem vrezen'.

Toen viel bij mij een kwartje! Nader onderzoek gewenst!

Het Oratorium verklankt de geschiedenis van de profeet Elia. Oudere Wildenborchers, die in hun jeugd aandachtig geluisterd hebben tijdens de zondagsschool, zullen zich dit verhaal nog beslist herinneren. Anderen moeten in het Oude Testament 1 Koningen 17, 18 en 19 er maar eens op nalezen. Een diepe boodschap. Mendelssohn vond deze zo belangrijk dat hij er een volledig en dramatisch Oratorium aan heeft gewijd.

Ik heb bij diverse Wildenborchers, ook natuur- en boomspecialisten, navraag gedaan omtrent die Wachtelbaum. En natuurlijk ook verteld waar die stond. Zegge en schrijven was er maar 1 (één) die na lang nadenken zij: 'Wakel, dat woord ken ik wel'.

Dat was Jan Kornegoor, zoon van wijlen Martin Kornegoor.

Wij waren in Winterswijk bij vrienden en ja hoor, een echte Winterswijker, wel uit Ratum, kende het woord Wachtels of Waker.

Het meesterlijke boek van H.W. Heuvel 'Oud-Achterhoeksche Boerenleven' kwam op tafel. Op bladzijde 149, 150 en vooral 151 steekt hij de loftrumpet over die 'eerstgeborenen der boomen'. Wakels of Dammen. En hij zet er gelijk de juiste naam achter, Jeneverbesboom, of 'Juniperus'. Op blz. 150 staat ook nog een mooie tekening van J.H. Persijn.

Wij zijn op een mooie winterdag, toen alles een beetje berijpt was, daar wat foto's van onze Wachtelbaum gaan nemen. En gelijk gecontroleerd of dit verhaal klopt. Ja, eronder is het een beetje geheimzinnig tussen al die stokoude wortels..... Er is ruimte genoeg om er onder te kunnen liggen.

Ook dus een ideale plaats voor dieren die een hol nodig hebben.

Jammer alleen dat de serene rust in dit prachtige stukje Grote Veld doorklieft wordt door een 'fiets-trail' voor mountainbikers....Ik ben daar niet op tegen maar waarom over dit prachtige, verstilde plekje. Waarom niet door het bos aan de andere kant van het brede zandpad.

Ondertussen heb ik geleerd dat ook in de omgeving van het Uddeler Meer op de Veluwe het woord Wakel bekend is.

Ik wil echter voorstellen dat we onze eigen Wakel, die op het zandbultje tussen wat jongere broertjes en zusjes staat, gewoon Wachtelbaum gaan noemen. Al is het ter nagedachtenis aan diegene die me dit verteld heeft.

Trouwens, de beide namen die ik in dit verhaal noemde mocht ik met toestemming van Jan Kornegoor vermelden.

Landrot

Internationaal rietdakdekker Evert van de Wildenborch

Ik rijd het lange erf op en kom achterom, want zo hoort dat hier in de Wildenborch. Evert en Henriëtte zitten lekker bij de houtkachel en zoon Jarno komt een poosje in de deuropening staan kletsen. Evert heeft eerder in de Wildenborcher gestaan, maar dat is al heel lang geleden. Hij en Henriëtte wonen hier al meer dan dertig jaar!

Oorspronkelijk is Evert een Drent, geboren in Alteveer, onder de rook van Hogeveen. Zijn taal is heel bijzonder, zoals Evert 'Achterhoeks praat op zien Drents', zeg maar. En toch goed te verstaan!

Evert is vooral een praktijkman en vertelt dat hij al op zijn 16e van school afging. Hij werd toen gevraagd door de rietdekker, die bij de buurman aan het werk was, om mee te helpen bij het rietdekken. Er was veel werk.

Twee jaar daarvoor, het was november 1972, raast namelijk één van de zwaarste stormen over Nederland en veroorzaakt een ravage. Drenthe wordt daarbij als provincie het zwaarst getroffen. Veel huizen en boerderijen in het buitengebied raken beschadigd, er vallen in Nederland negen doden en miljoenen bomen gaan om. Veel mensen raken daardoor dakloos. Evert kan zich dat nog goed herinneren. Hij was 14 jaar. 'De wind was gigantisch!!' zegt hij. Vanuit bescherming heeft hij een helm opgedaan om de koeien te melken. Nu achteraf lacht hij erom.

Twee jaar later, in 1974, start Evert en wordt ingewerkt in het rietdekken. Hij blijft een paar jaar bij deze werkgever en switcht daarna enkele malen.

In die tijd heeft Evert plannen om naar Nieuw-Zeeland te emigreren met een vriend. Hij is gevraagd om mee te gaan. Hij bedenkt om daar iets van agrarisch werk te gaan doen. Er zijn namelijk geen riet-gedekte daken in Nieuw-Zeeland. Het lijkt hem een prachtig avontuur en foto's van het land zien er schitterend uit.

Alles is geregeld, ze staan op het punt om te gaan, totdat zijn vriend op het 'moment suprême' een meisje tegenkomt en alles afblaast, hij baalt er verschrikkelijk van.

In diezelfde tijd wordt hij gevraagd in Oostenrijk mee te werken aan een nieuw vakantiepark en daar blijft hij 1,5 jaar. Daar ervaart Evert de vrijheid en de lol om dit soort werk buiten begaande paden te doen. En dit zal tijdens zijn werkzame leven telkens weer zo zijn.

Zo gaat hij in 1981 naar Zweden, en later ook naar Hawaï. Het klinkt soms heel mooi, maar later kun je lezen dat dit niet altijd zo is.

Zweden, daar is hij van gaan houden. De vrijheid! Er gelden minder regeltjes en er is veel ruimte. Je kunt er kamperen waar je wilt. Hij maakt mee dat er spontaan een muziekkavond bij iemand achter wordt georganiseerd. Zonder vergunningen en al dat soort gedoe. Iedereen neemt eten en drinken mee, het is heel ongecompliceerd en relaxed met elkaar. Daar houdt hij van.

Hij komt er nog regelmatig voor klussen als rietdekker. In Zweden zijn er weinig die het ambacht uitvoeren: zo'n 30 tot 35 in tegenstelling tot 1.200 rietdekkers in Nederland. Hij raakt goed bevriend met een rietdekker aldaar waar hij graag mee samenwerkt. Deze blijkt op de Wildenborch te hebben gewerkt, als verpleegkundige bij de familie Staring aan de Wildenborchseweg. Later maakt hij de overstap om rietdekker te worden, vertelt Evert.

Als hij Henriëtte leert kennen is voor hem duidelijk: hij wil met haar samen verder op één voorwaarde: dat zij hem niet zal tegenhouden om in het buitenland te werken en dat is voor Henriëtte geen enkel probleem. Uiteindelijk vestigen zij zich in de Wildenborch. Henriëtte vanuit Eibergen en Evert vanuit Drenthe.

Ze bouwen samen aan deze mooie plek aan de Sekdijk en krijgen 3 kinderen: Joyce, Jarno en Dion. Inmiddels zijn ze al opa en oma van een kleinzoon.

Evert is aangesloten bij de vakfederatie, die de belangen behartigt voor de groep rietdekkers in Nederland en waar veel kennis geborgd en ontwikkeld wordt over de laatste onderzoeksbevindingen met riet. Jaarlijks wordt er voor de leden een uitwisselingsprogramma georganiseerd in eigen land of in het buitenland en wordt er bij elkaar in de keuken gekeken naar de nieuwste technieken. Zo vertelt Evert dat er in elk land verschillende technieken en materialen gebruikt worden bij het maken van riet-gedekte daken. De uitjes zijn altijd erg inspirerend. Het meest is Evert onder de indruk van de technieken uit Japan, waar ik prachtige foto's van te zien krijg en waar hij helemaal van op dreef raakt als hij erover vertelt. Het gaat om minuscuul aan elkaar gezette deeltjes hout waar een dak mee bedekt wordt. Een heel verfijnde manier van werken, waar het ambacht en de schoonheid uitblinkt na zoveel jaar toewijding en herhaling.

Evert bezocht ook Duitsland, Denemarken, Engeland en Zuid Afrika. Soms gaat Henriëtte mee om er meteen een mooi soort vakantie aan vast te knopen.

Voor enkele maanden wordt hij gevraagd om in Hawaï te komen klussen aan twee verschillende huizen, waaronder een nieuwbouwhuis op een enorm terrein van een rijke opdrachtgever. Het is eigenlijk het voorbeeld van hoe arm je kunt zijn als rijk mens. Ze worden met zijn 4-en uit Nederland ingevlogen. Het klinkt heel mooi: elke dag wordt er gekookt en ze zitten in een prachtig huis op het grote eiland. Eenmaal bij de opdrachtgever blijkt dat ze zich aan zeer strenge regels moeten houden. Ze mogen zich niet vrijuit bewegen op het terrein, noch foto's nemen van waar ze zijn. En ze voelen zich 'onderaan de ladder' staan, wat het al met al geen plezierig verblijf maakt. Bij het tweede adres gaat het beter. Hoewel het een prachtig eiland is met veel groen en lava, hebben ze er toch nauwelijks van kunnen genieten. Maar als Evert foto's laat zien, staat er toch iets moois dat door het viertal is neergezet. Prachtige riet-gedekte daken onder strakke blauwe hemels.

Wat hij zo mooi aan dit werk vindt, is vooral het resultaat. Dan is het een plaatje voor mensen zoals ze het voor ogen hadden en is de waardering groot. Terwijl een timmerman ook veel werk verzet, wordt de rietdekker vooral geëerd om de schoonheid van het werk en dat is weleens zuur, zegt Evert.

Een bevlogen vakman met grote gedrevenheid en groot plezier. Het was een mooie kennismaking.

Normaal gesproken hebben de meesten van ons, al binnen de burens-, vrienden- en familiekring mekaar een gelukkig Nieuwjaar gewenst. Of misschien tijdens de traditionele nieuwjaarsreceptie in de Kapel?

Tot wanneer mag je mekaar eigenlijk een gelukkig, fantastisch, gezond Nieuwjaar wensen?

Daar zijn geen officiële regels voor, maar er zijn wel wat 'richtlijnen' in omloop.

Allereerst wordt 6 januari genoemd, de dag waarop jaarlijks de christelijke feestdag Driekoningen wordt gevierd. Dit is tevens de datum waarop de kerstboom uiterlijk de deur uit 'moet'.

De tweede datum die als richtlijn gebruikt wordt is 15 januari. Halverwege de eerste maand van het jaar, vindt men het vanaf dan niet meer nodig dat de nieuwjaarswens er nog wordt bijgehaald.

En toch....., waarom zou je iemand, die je (nog) niet gezien hebt ook later niet nog een GELUKKIG NIEUWJAAR mogen wensen?

Tenslotte lopen de Nieuwjaarsvisites/ buurtvisites/ recepties ook altijd wat langer door. Niet te krampachtig over doen lijkt me.

'Het Nieuwjaarwensen' is een lust en een last las ik ergens.

Tja....., als ik mijn wederhelft er naar vraag: "Hij heeft er altijd al een hekel aan gehad" en refereert hij meestal naar het tot in de late uurtjes Oud jaar vieren met z'n kameraden om dan dezelfde ochtend, met een lichtelijk zwaar hoofd, op een bizar vroege 11.00 uur 's ochtends met je ouders en zus naar je familie toe te moeten om Nieuwjaar te wensen!

Zelf heb ik er een positief gevoel bij, ook dat komt voort uit de ervaringen uit mijn jeugd waarschijnlijk.

Geboren in Spaarndam, een dorpje boven Haarlem, groeide ik op binnen een ruim bemeten familie (van mijn moeders kant). In dat dorp waar iedereen mekaar kende en waar je niet wist op welk huisnummer of in welke straat iemand woonde, maar in 't hoeveulste huis na de kerk, tegenover de kruidenier, het eerste huis links over de brug etc. Een veilige plek om op te groeien.

Het gezin van mijn moeder bestond, met mijn opa en oma, uit 14 leden, waarvan mijn moeder de oudste was van de 12 kinderen. Een hecht gezin, wonend in een kleine gemeentewoning aan een pleintje aan de rand van het dorp, grenzend aan het IJ. Woonkamertje, keukentje, drie slaapkamertjes.

Mijn moeder had 8 zussen en drie broers allen geboren tussen 1935 en 1953. Tegen de tijd dat ik me bewust werd van het 'Nieuwjaarwensen bij opa en oma', zal ik een jaar of 8 of 9 geweest zijn.

Nieuwjaarsdag kwamen de broers en zussen weer naar 't ouderlijk huis in Spaarndam, al dan niet inmiddels uitgebreid met aanhang en kinderen. En dat werd met de jaren een aardige club kan ik je verzekeren. Maar 't paste allemaal en bij opa en oma kon alles.

Nou is 't meestal op 1 januari niet echt lekker weer, dus in eerste instantie kwam iedereen 's ochtends binnendruppelen in een warme kleine huiskamer vol met stoelen, waar de koffie, oliebollen, of iets sterkers klaar stond. Oh ja en vergeet de glaasjes met sigaretten niet!!

Handen werden geschud, zoenen klaptten in het rond. De temperatuur liep op. Al die ooms en tantes deelden dan aan ons nichtjes en neefjes een gulden uit en van opa en oma kregen we een rijksdaalder! Wow!

In de beginjaren werd het geld meteen aan mijn moeder overgedragen: "anders verlies je het misschien als je buiten gaat spelen".

Later, waren de broekzakken groot genoeg om die rammelende guldens zelf te bewaren.

Hoe fijn was 't, om tijdens het buitenspelen met de neefjes en nichtjes op het pleintje, zo nu en dan even je hand in je zak te steken om die rinkelende muntjes te voelen.

Nog fijner was 't om mekaar weer te zien en met elkaar te spelen, om daarna met koude handen en wangen weer naar binnen te gaan (touwtje door de brievenbus) bij opa en oma. De gang in, jas op een grote berg onder de trap, kamerdeur open en..... Hitte!

Lawaai uit zesentwintig kelen!

Een nevel van rook, die op ongeveer een meter boven de grond hing!

Bukken dus, om onder dat rookgordijn te zoeken naar waar je pa en ma zaten.

Het warme gevoel is altijd gebleven. Misschien dat ik daarom het Nieuwjaarwensen in de Kapel zo gezellig vind: lekker veel mensen bij elkaar, 'n drankje, oliebollen en knakworsten! Het samen spelen heeft plaats gemaakt voor samen afwassen en gezellig bijkletsen.

Gelukkig hangt er geen rookgordijn meer.

Zondag 22 januari gingen we op Nieuwjaarsvisite bij Paul en Liesbeth van Ark. Een traditie waarbij het in eerste instantie gebruikelijk was om op Nieuwjaarsdag van adres naar adres, al wandelend met elkaar, bij elkaar op bezoek te gaan. Bij het eerste adres werd koffie gedronken met bijvoorbeeld een rolletje, bij de volgende een borrel, bij een ander een soepje, weer een borrel met een hapje enzovoort, enzovoort. Totdat alle burens bezocht waren.

Nou Bart, ik weet niet, maar volgens mij is dát pas echt zwaar!

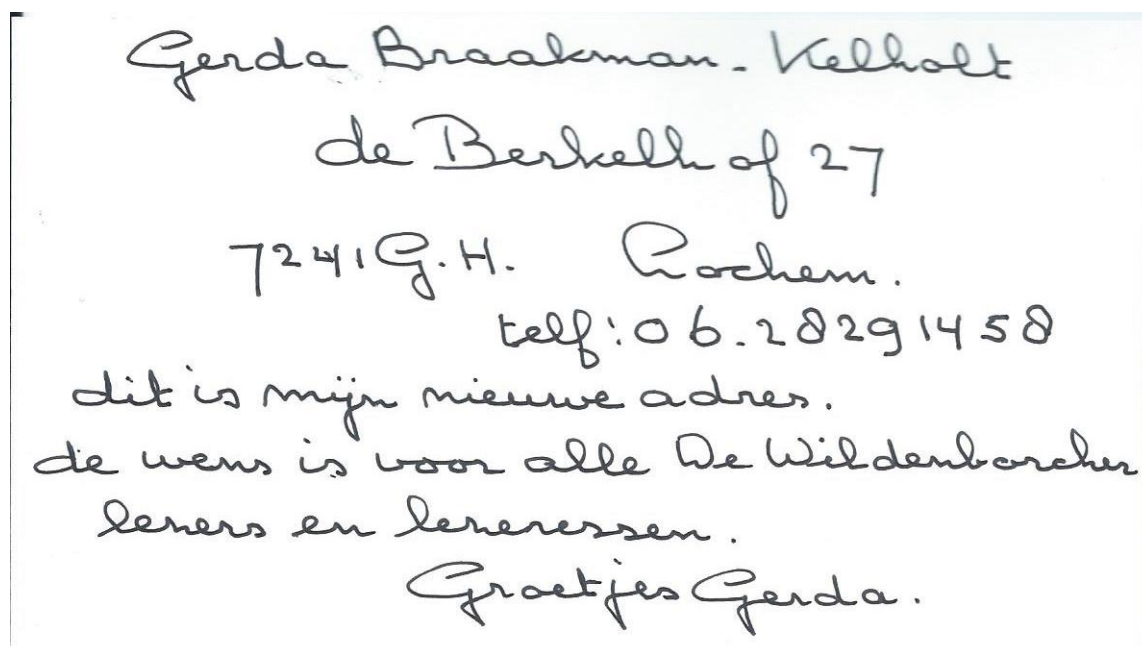
Misschien dus gelukkig voor jou: deze traditie is 'biej de buurte' aangepast, waarbij de burens nu beurtelings een visite organiseren, dus ieder jaar iemand anders. Een gezellige traditie die een ieder naar eigen idee kan invullen. Het gaat ten slotte om bij elkaar komen en bijpraten. Ben benieuwd in welk jaar wij aan de beurt zijn.

Alma van der Schoot

Verhuisbericht van Gerda Braakman

Met daarbij de wens: **Gelukkig en Gezond Nieuwjaar toegewenst**

Gerda Braakman - Kelholt
de Berkhelhof 27
7241 G.H. Rochem.
telf: 06.28291458
dit is mijn nieuwe adres.
de wens is voor alle De Wildenborcher
lezers en lezeressen.
Groetjes Gerda.

Grote Sterren in de Wildenborch...

Iedereen kent het wel van tv of roddelblad. Grote sterren op de rode loper, zichzelf presenteren op hun allerbest. Bekende vrouwen zoals Linda de Mol, Simone Kleinsma of een Chantal Janzen. Compleet in galajurk, pumps met minimaal 10 cm hak en flink opgesmukt voor de camera. De flitsen van de camera die hen laat stralen. Dat was de laatste donderdagavond in November in de Wildenborch niet anders.

Het waren dan misschien niet voor heel Nederland bekende grote sterren, maar voor in de Wildenborch zeker niet de minste, misschien zelfs nog beter, want wij hadden o.a. een paar Dinies, wat Jannies, enkele Annies en zo nog een tiental vrouwen. De galajurk (lees comfortabelste trui en broek) zijn uit de kast getrokken, hooggehakte pumps (lees makkelijke schoen van Ecco met inlegzool) zijn aangetrokken, zo met de limousine incl. chauffeur (lees familieauto met 4 buurvrouwen) richting Tuschinski Amsterdam (lees Wildenborchse kapel) Daar waar de rode loper (lees deurmat) gespreid lag en de champagne (lees koffie/thee) rijkelijk aanwezig was.

Maar waar waren de camera's met de lichtflitsen die de dames moesten laten stralen. Helaas hier stopt "de rode loper illusie", want dat licht moesten deze dames toch echt zelf gaan verzorgen. Zo gezegd zo gedaan. Met 16 kledinghangers en wat kabelbinders en lichtsnoertje, eindigde het volgens mij, zonder bloed, wel zweet op oververhitte gezichten en tranen van het lachen, in een prachtig resultaat. Stralende dames dat het gelukt is en het stralende licht van de grote sterren die de Wildenborch weer rijker is. En plots blijkt er toch nog een fotografe aanwezig te zijn geweest om deze "premiere" vast te leggen.

Laat die rode loper maar bij Tuschinski, die hebben wij hier niet nodig.

Zonder "rode loper illusie", carpoolden de dames met ster weer naar huis. In afwachting van de volgende gezellige samenkomst.

Kom jij ook?

Liesbeth van Ark

Het weten waard.....

Na 4 jaar is toneelvereniging T.A.O. weer terug op de planken

De laatste uitvoeringen van de Wildenborchse toneelvereniging T.A.O waren in 2019. In maart 2020 waren we er ook helemaal klaar voor en alles stond gepland. Er was een prachtig blijspel ingestudeerd onder leiding van regisseur Dini Schoonen. Het decor was gebouwd, de inrichting was gekozen en stond klaar op het podium. Johan Addink had de licht- en geluidseffecten bepaald. Zelfs de inkopen voor de catering waren al aan de leverancier doorgegeven en ook de lijst met alle vrijwilligers die ons met allerlei werkzaamheden helpen, was gemaakt

En toen: Corona - Lock down! Alles moest worden afgeblazen, bestellingen en mensen afgezegd en het podium opgeruimd. Wat een teleurstelling.

Maar T.A.O. bleef positief en tijdens een extra overleg was iedereen unaniem: Zodra het kan en mag zijn we er weer. En dat is nu!

We zijn opnieuw begonnen en hebben een ander komisch blijspel uitgekozen. Op het moment van verschijnen van deze Wildenborcher zijn de spelers twee avonden per week druk aan het repeteren en ook de decorploeg is al enthousiast bezig.

Alle informatie over data en hoe kaarten reserveren lees(t) je/u op pagina 27

En op zondag 7 mei organiseert de Kapelcommissie een fietstocht

Een gezellige tocht voor het gezin, of met familie, met de buurt, met vrienden, of met ..... Gewoon voor iedereen die een beetje sportief bezig wil zijn en om te genieten van de mooie omgeving.

Erik Ebbink en Noam Shalgi hebben weer twee mooie routes in petto. Een van plm. 30 kilometer en een kortere versie van plm. 10 kilometer.

Dus ook heel geschikt voor kinderen of voor wie maar een klein stukje wil fietsen.

Tijdens de fietstocht is er een stop met koffie/thee, iets lekkers en voor de kinderen een passende traktatie.

Winterwandeling Wildenborch

Mooi weer: check ✓

Geen Corona maatregelen: check ✓

(hierna zal ik het er niet meer over hebben 😊)

Nieuwe wandelschoenen: check ✓

Vriendinnen paraat: check ✓

Oftewel, de perfecte omstandigheden om de Winterwandeling in de Wildenborch te lopen.

En het mocht weer! Na 2 jaar afwezigheid konden we zondag 8 januari gelukkig weer een mooie route wandelen.

Met 3 vriendinnen, zoon Wouter en zijn vriend Daan gingen we van start bij de Kapel. Daar rook het al heerlijk naar snert en er waren veel vrijwilligers hard aan het werk om alles goed te laten verlopen. En dat is gelukt!

Want het was een mooie route. De glühwein en de chocomel tijdens de tussenstop, verzorgd door Bart en Alma van der Schoot en Reinier Klein Brinke, smaakten prima!

Aan het einde van de route, in het "rondje" bij de ingang van het bos van de Wildenborch stond een kraam waar we een kop snert kregen van de familie Wezinkhof.

Met bankjes rondom de boom en een vuurtje erbij was het daar erg gezellig.

We hebben nu al zin in volgend jaar!

Julia van Ditshuizen

Foto's: Linsey Mennink

Aad van de Kamer, voormalig kweker (en nog steeds op heel kleine schaal), laat ons weten een tip voor in De Wildenborcher te hebben:

Klimaat en beukenhaag

Voor wie erover denkt een nieuwe haag aan te leggen of te vervangen. Zoals tijdens een eerder interview door Bart (de voormalig tuinbaas van de Wildenborch) aangegeven, wortelen beuken niet erg diep en komen daardoor water tekort. Niet alleen bomen hebben het zwaar, ook geldt dat natuurlijk voor de beukenhaag, vertelt Aad. Omdat ook de beukenhaag niet diep wortelt, moet er in droge tijden veel water bij gegieterd worden, anders leggen ze snel het loodje. Het is gezien het verwachte klimaat van droge zomers niet raadzaam om nog een nieuwe beukenhaag aan te gaan leggen.

Daarentegen is de 'Carpinus betulus' een goed alternatief voor een haag. Deze kunnen de droogte veel beter verdragen, omdat ze juist wel diep wortelen. Je hebt ze al vanaf 40 tot 60 centimeter tot wel 1.20 meter hoog als haagkweek soort.

Als je de beukenhaag gaat vervangen, graaf dan eerst 30 cm. uit waarna je tot 60 cm. diepte de grond goed losmaakt en dan aandrukt alvorens je de nieuwe haag erin plant. En dan kun je daarna op termijn lekker beschut achter je hegje gaan zitten.... Zon of geen zon, deze blijft.

En deze soort is ook prachtig qua nerfblad.

Aad van de Kamer

Klimaatverandering in de Wildenborch? Oproep!

We zitten er middenin en we hebben er mee te dealen. Klimaatverandering!

Omdat het erg actueel is, lijkt het ons interessant dit onderwerp als thema te nemen voor komend jaar en het wat dichterbij de Wildenborch te brengen. (Hoe) leeft dit onderwerp bij u? Daar zouden we u graag over interviewen!

Om diverse redenen warmt de aarde steeds meer op en hebben wij met de gevolgen te maken. Allereerst kunt u zich de extreem droge zomer van vorig jaar vast nog wel herinneren. Er waren eerder al 3 bloedhete zomers. Wij mensen zijn de oorzaak van deze klimaatverandering. Onder andere door de enorme uitstoot van broeikasgassen. Dit komt voornamelijk door de verbranding van fossiele brandstoffen als olie en gas, wereldwijde ontbossing en een gebrek aan biodiversiteit. Planten en bomen zijn nodig omdat ze kooldioxide uit de lucht opnemen en er weer zuurstof aan afgeven. Het gebrek aan biodiversiteit maakt, dat diverse soorten vogels, vlinders en insecten afnemen door o.a. een teveel aan stikstof uit mest in de landbouw. De gevolgen zullen groot zijn als we niets doen: voedseltekorten, een tekort aan drinkwater, warmer weer en overstromingen. Ook sterft een derde van alle dier- en plantsoorten, mogelijk nog binnen een eeuw uit. Er zijn al diverse initiatieven in de buurt. Om te beginnen bij ons landgoed de Wildenborch, waar aandacht is voor het verhogen en het behoud van grondwater. De Wildenborch maakt onderdeel uit van de zogenaamde Landgoederenzone de Baakse Beek, dat zijn 17 landgoederen tussen Ruurlo en Vorden. Bij de plannen is sprake van een nauwe samenwerking met grondeigenaren, boeren en pachters, de gemeente, de Provincie Gelderland en het Waterschap (Bron: Waterschap Rijn en IJssel).

We zijn als redactie benieuwd hoe dit alles bij u aankomt, en hoe u hier in uw dagelijks leven rekening mee houdt.

Kiest u voor droogtebestendiger aanplant als soorten in uw tuin? Bent u tegenwoordig zuiniger met water?

Koopt u meer lokaal en bio of bent u bezig met zonnepanelen en een warmtepomp? Bent u misschien op andere manieren met het klimaat bezig zoals minder vlees en meer plantaardig eten? Of organiseert u uw vakantie nu met OV in plaats van vliegen binnen Europa?

Bent u als agrariër betrokken bij de transformatie van natuurgebieden zoals het project in 't Medler waar het doel is om het water beter vast te houden? Overweegt u als boer het over een andere boeg te gooien?

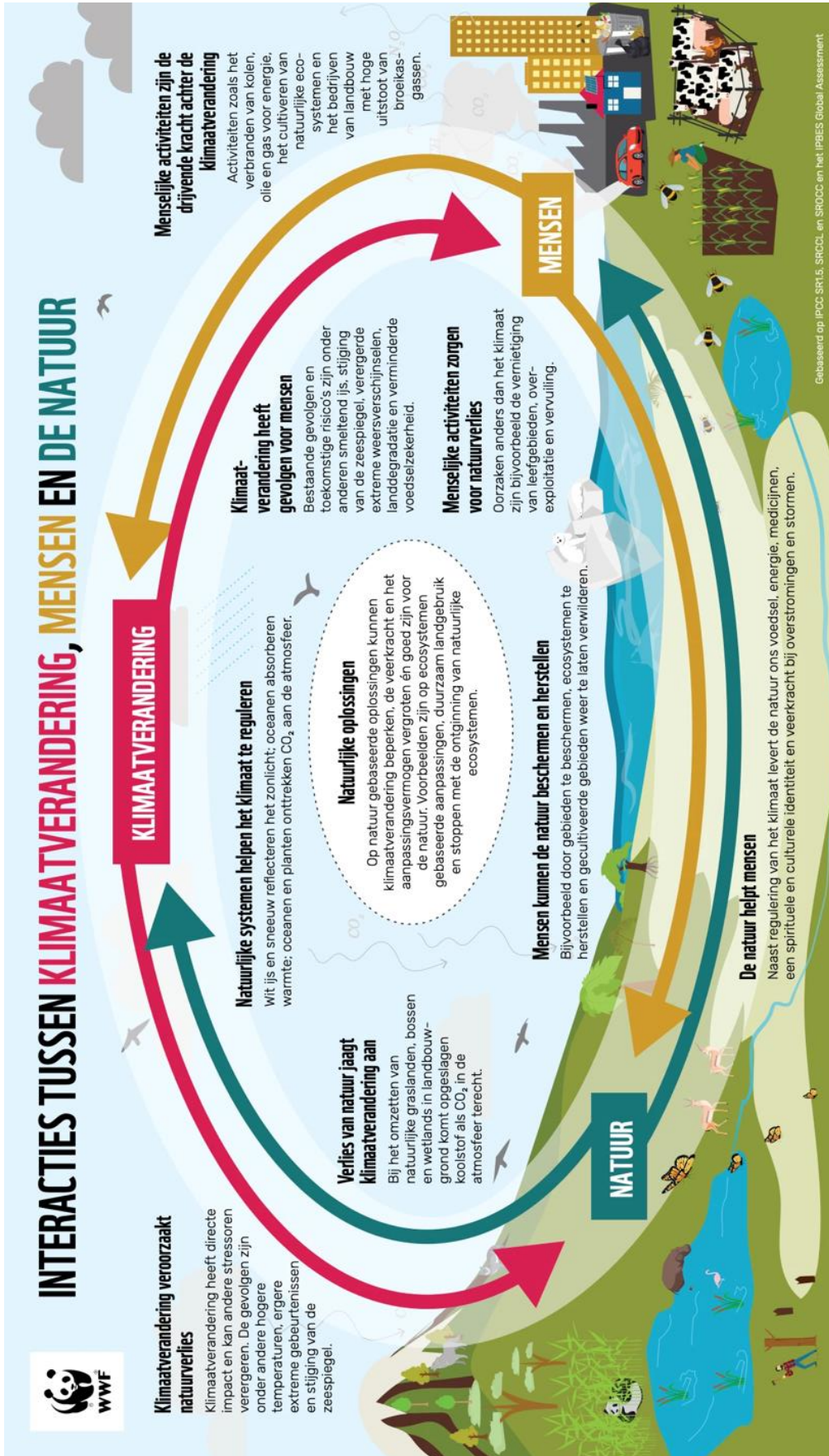
Het kan natuurlijk ook zo zijn dat u helemaal niet gelooft in dit alles over klimaatverandering en zo uw bedenkingen heeft over wat er wordt beweerd. Daar zou ik dan graag iets over horen en schrijven. Want zoveel mensen, zoveel meningen.

Ik realiseer me dat het best een gevoelig onderwerp is. Daarom doe ik hierbij het verzoek om wat geschreven en verteld wordt te lezen vanuit inleving in de ander. Niemand heeft nooit geweten wat goed voor een ander is.

Ik zie uit naar uw reactie!

Kathy de Vries

Hiernaast ziet u het schema van het WWF (**World Wide Fund for Nature**) met de interacties tussen klimaatverandering, mensen en de natuur.

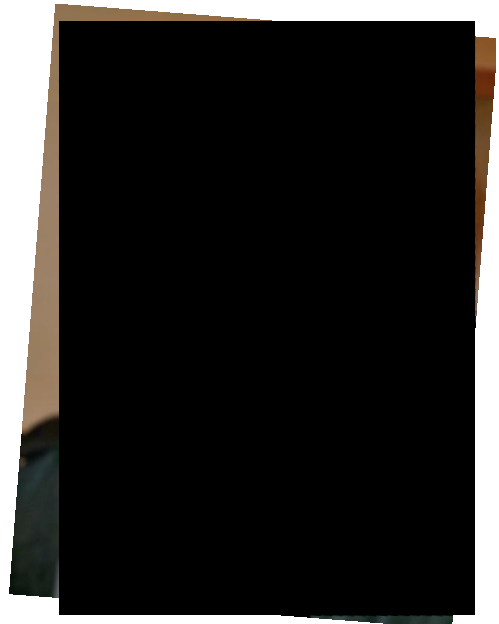

Bron: wwf.nl

Postvak In

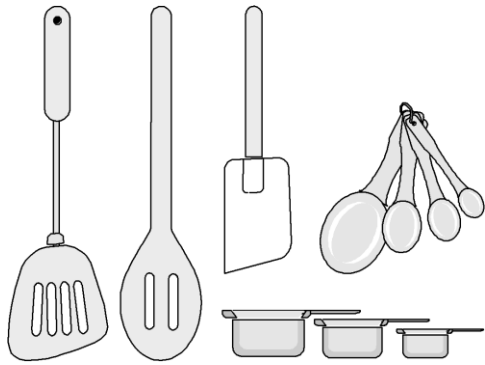
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Bloemkoolschotel met ham, doperwten, rösti en crème fraîche kaassaus

Ingrediënten (voor 4 personen)

- 1 bloemkool
- 1 ui
- 1 teen knoflook
- 200 gram geraspte oude kaas
- 200 gram crème fraîche
- 150 ml. kookroom
- 450 gram diepvries doperwten (ontdoid)
- 150 gram hamblokjes
- 1 zak aardappel rösti
- Klontje boter
- Zout en peper
- wat fijngehakte peterselie

Bereidingswijze

1. Verhit de oven voor op 180 graden
2. Snij de bloemkoolrosjes los van de stam en de stam in blokjes van $\pm$ 1 cm. Kook de bloemkool en giet af
3. Snipper de ui en hak het teentje knoflook fijn. Meng de geraspte kaas, crème fraîche en de kookroom met de knoflook en ui in een kom. Breng op smaak met peper en zout
4. Verdeel de bloemkool, doperwten en hamblokjes in een ovenschaal en schenk het roomkaasmengsel er over
5. Rul de rösti even in een koekenpan en voeg dit toe aan de ovenschaal
6. Verdeel het klontje boter er over en bak de bloemkoolschotel 40 minuten in de oven
7. Garneer de schotel tot slot met wat fijngehakte peterselie

Eet smakelijk!

Dinie Staring

Uitvoering Toneelvereniging T.A.O. Wildenborch

Op donderdag 20 en vrijdag 21 april 2023

Gespeeld wordt het komische blijspel:

'N SCHAT VAN EEN BROMBEER (Schöne Ferien)

geschreven door Bernd Gombold
uit het Duits vertaald door Ben ten Velde

Toneelvereniging T.A.O. mag deze uitvoeringen geven met speciale toestemming van I.B.V.A. Holland BV te Alkmaar.

Korte inhoud:

De kredietcrisis heeft ook zijn gevolgen in dit prachtige blijspel. Het kan iedereen overkomen: je hebt het goed naar het zin op de camping met een vaste staplaats, daarnaast een boot, drie auto's en een huis in Italië. En dan gaat alles mis. Ook krijg je van de één op de andere dag een heel bijzonder stel als nieuwe burens op de camping, waar nog meer bijzondere types logeren. Kortom, voldoende ingrediënten voor weer een avondje lekker lachen.

Aanvang 20.00 uur, zaal open 19.30 uur
Kapel Wildenborch, Kapelweg 1

Entree € 8,- t/m 12 jaar € 3,-
Inclusief kop koffie/thee en voor de kinderen een glaasje fris

**Kaarten vooraf telefonisch te reserveren op 11, 12 en 13 april 2023
tussen 19.00 en 20.00 uur bij:
Kristie Holsbeeke, tel.: (06) 22 25 61 71**

Verkoop 's avonds aan de zaal zolang de voorraad strekt.

Kunstmatige intelligentie

Zo rond de tiende van de maand komt het onvermijdelijke mailtje: schrijf je nog iets voor De Wildenborcher? Dat gaf altijd stress. Heb ik nog een onderwerp? Kan ik iets verzinnen? Is het dan voor de 20ste af?

Zo was het, maar 2022 bracht ons ChatGPT. Kunstmatige intelligentie doet nu het werk. Ik typ gewoon: "Schrijf een onderhoudend stukje voor De Wildenborcher, deadline 20 januari 2023", ik wacht een paar seconden en druk dan op "verzenden".

De Wildenborcher is een uniek stukje Nederland met een rijke geschiedenis. De streek is al eeuwenlang een toevluchtsoord voor toeristen, natuurliefhebbers, kunstenaars en avonturiers.

Voor de liefhebbers van de natuur heeft de streek veel te bieden. Van rustige wandelingen in het bos, tot uitdagende klimroutes, tot wandelpaden die je langs de oevers van de prachtige meren leiden. In de zomermaanden kun je genieten van het heerlijke klimaat, de frisse lucht en de prachtige flora en fauna. Voor de kunstliefhebbers is er in De Wildenborcher genoeg te beleven. Er zijn tal van galerijen en musea waar je kunt genieten van lokale kunstwerken, beeldhouwwerken en schilderijen. Er zijn ook tal van plekken waar je kunt genieten van traditionele muziek, zoals de vele folkfestivals die jaarlijks in de streek worden gehouden. Avonturiers kunnen genieten van verschillende outdooractiviteiten, zoals kanoën, klimmen, mountainbiken en andere extreme sporten. Er zijn ook tal van plekken waar je kunt genieten van de prachtige landschappen en de rust die de streek te bieden heeft. Kortom, De Wildenborcher is een uniek stukje Nederland met veel mogelijkheden voor iedereen die er van houdt om in de natuur te vertoeven. Of je nu van wandelen, kunst, avontuur of rust houdt, De Wildenborcher heeft het allemaal!

Dat wist u allemaal nog niet, maar de uitsmijter is natuurlijk heel erg waar.

Tweede poging:

Beste lezers van De Wildenborcher,

Vandaag is het 20 januari 2023 en ik ben hier om jullie een onderhoudend stukje te schrijven. Het is een bijzondere dag vandaag, want het is de dag dat de stad Wildenborch haar 400-jarig bestaan viert. De stad is al vele jaren een belangrijke plek voor de lokale bevolking en heeft een rijke geschiedenis. Om deze dag te vieren, hebben de inwoners van Wildenborch een aantal speciale evenementen georganiseerd. Er is een parade door de stad, er zijn optredens van lokale artiesten en er is een grote feestelijke bijeenkomst in het stadspark. De inwoners van Wildenborch zijn trots op hun stad en willen deze dag vieren met iedereen die deel uitmaakt van de stad. Er zijn veel mensen die de stad al jarenlang steunen en de inwoners willen hun dankbaarheid tonen. Ik hoop dat jullie deze dag ook kunnen vieren en dat jullie deel kunnen uitmaken van deze bijzondere gebeurtenis.

Met vriendelijke groet, [Naam]

Ook daarvan heeft u nu met trots, en voor het eerst, kennis genomen.

Ik gaf niet op en vond nog dat De Wildenborcher een molen is in Brabant, een buurtschap in Limburg en een belangrijke toeristische attractie in Overijssel...

En ook over De Makkenborcher kan ChatGPT heel wat vertellen. Probeer maar.

Tja, deze kunstmatige intelligentie maakt gebruik van bestaande teksten om iets nieuws te genereren.

Kennelijk is De Wildenborcher hem geheel onbekend. En ik geloof uit de twee teksten dat we dat maar zo moeten houden (of wilt ú die drommen toeristen rondleiden?)

Dan moet ik wel weer mijn eigen stukjes verzinnen.

Rik Mars

Toen & Nu: Polman en Veldhut

Wie zich afvraagt waarom de zandweg tussen de Wildenborgseweg en de Schoneveldsdijk Polsteeg wordt genoemd komt al gauw uit bij Mientje van de Pol ("Polmientje") en haar voorgelacht op de *Veldhut* en *Polman*¹. Mientje heette in werkelijkheid Harmina Nijland, was gehuwd met Gerrit Koeslag, en een achterachterkleindochter van Christoffel Nijland x Maria Beusink, bij wie de (tamelijk ongelukkige) geschiedenis van de familie Nijland van de Polsteeg begint.

Christoffel (of Stoffer) Aartman alias Nijland was geboren op *Aartman* in Ampsen en in 1749 met zijn ouders op *Hogevonder* terechtgekomen, van waar ze al spoedig doorverhuisden naar *Nijland*². In 1778 trouwde Stoffer met Maria Beusink van de *Veldmaat* in Barchem, met wie hij een heel stel kinderen kreeg. Na zijn overlijden in 1822 en het uitvliegen van de oudste 2 zoons in 1823 en 1832³ bleef moeder Maria achter met 4 ongetrouwde kinderen, 2 dochters en 2 zoons. In die tijd was *Nijland* de grootste pachtboerderij van de Wildenborch en het wegvallen van 3 van de 5 mannelijke krachten was kennelijk meer dan de 2 overgebleven broers aankonden, zodat de pacht werd opgezegd (zie Scova Righini⁴):

Blz. 174-175: In 1832 en 1833 speelde zich wat af met de pachters op Nijland, dan de grootste boerderij in de Kring. In september 1832, zo schreef Staring [aan] zoon Willem, had hij besloten om de pacht van de "Nieuwlanden" op te zeggen want "de plaats liep [...] geheel in 't niet. Staring wilde de boerderij zelf een aantal jaren runnen⁵ wat voor hem wel meer kosten met zich meebracht. Om de extra-uitgaven te compenseren hield hij een halfziek paard aan in plaats van twee nieuwe "trekhorsen" te kopen. Een juridische procedure volgde, die Staring in het gelijk stelde.

Niettemin liet Staring de man niet geheel vallen en bood hem tussentijds in ieder geval een minimaal bestaan: "Ik heb aan de Nijlandianen die in zak en asche zaten, bij de gehandhaafde opgave van de plaats en derzelve aanvaarding door ons; toegestaan om tot martini⁶ in het huis te blijven; en hun een stukje grond aangewezen, waarin zij vrij aardappelen mogen planten". Dankbaarheid ondervond hij niet voor zijn geste, want aan het einde van het jaar constateerde hij: "Onze Nijlandsche Hottentotten willen eindelijk in rust verhuizen - maar 't is niet zonder concessie van mijn kant - die zij niet verdienen". Wanneer de pachter op het punt staat te vertrekken naar een "houten getimmerte", zuchtte Staring dan ook: "Hoe zullen wij hun het huidige kruis nawijzen, als zij opbreken".

Blz. 333, noot 20: Eerder ging Nijlands verhuizing naar een andere locatie niet door: eenmaal omdat de locatie te afgelegen was, een andere keer omdat hij niet in een hutje op de Lindese hei wilde zitten.

¹ *Veldhut*: later *Veldhuis*, Polsteeg 3. *Polman*: nu *Polhoeve*, Polsteeg 4.

² *De Aart of Aartman*: Ampsenseweg 22, Lochem. *Hogevonder*: Wildenborchseweg 34. *Nijland*: Nijlandweg 3.

³ Waarom de 2 oudste broers meteen bij hun huwelijk moesten? vertrekken is niet bekend. Ze kwamen in ieder geval niet riant terecht.

⁴ B. Scova Righini, 2009. *A.C.W. Staring 1767-1840. Landheerlijk leven van een denker en doener van statuur*.

⁵ In 1835 werd Nijland weer verhuurd aan een volgende pachter.

⁶ Martini (11 november), datum waarop traditioneel de pachtverlenging of -opzegging per volgende Petri (22 febr.) werd afgesproken.

Het genoemde "houten getimmerte" werd *Polman* genoemd⁷ en was gelegen tussen de huidige *Polhoeve* en *Langenschot*, op grond van Gerrit Imenkamp van het *Snijdershuis*. Moeder Maria overleed hier in 1836, en zoon Jan (de hoofdbewoner) trouwde 3 maand later met buurmeisje Willemina Nijenhuis van *Holtslag*⁸. Zijn beide ongetrouwde zusters bleven tot aan hun dood in 1857 en 1869 bij hen inwonen en broer Gerrit tot 1852. Jan en Willemina kregen een zoon en een dochter, die eveneens ongetrouwd bleven en in 1902 en 1904 op *Polman* overleden, waarna het huis werd afgebroken. In 1917 bouwden Gerrit Imenkamps kleindochter Gerritje en haar man Gerrit Elferink een nieuw huis, even ten oosten van het oude huisperceel. Ze werden opgevolgd door zoon Gerrit Willem x Hendrika Johanna Kluyvers, totdat de plaats in 1960 in burgerhanden kwam. Broer Gerrit Nijland was weliswaar in 1837 al getrouwd met Hendrika Bakker, maar zijn bruid bleef nog tot 1852 met zoon Mannes bij haar ouders in Laren wonen, totdat ze in dat jaar met man en kind de *Veldhut* (later *Veldhuis* genaamd) kon betrekken.

Bij de *Veldhut* hoorde een stukje grond dat de familie Nijland in 1836 bij de markeverdeling had verkregen. Om de een of andere reden had het ruim 15 jaar geduurd voordat de woning was gezet, wellicht omdat het even duurde voordat de grond ontgonnen was en/of er middelen waren voor de bouw van het huis. Zoon Mannes bleef enig kind en trouwde in 1866 met Hendrika Kreunen. Hun opvolgende zoon Lammert trouwde in 1903 met Jenneken Huurneman en had, naast de zorg voor zijn gehandicapte broer Hendrik, 4 levenloos geboren kinderen te betreuren, en 2 die niet ouder werden dan een jaar. Alleen het jongste kind, eerdergenoemde Mientje, bleef in leven. Ze trouwde in 1938 met Gerrit Koeslag, kort nadat haar eerste en enige kind de bevalling niet overleefde. Na het overlijden van haar man in 1976 woonde ze nog zo'n 20 jaar alleen op *Veldhuis* en werd toen opgenomen in een verpleeghuis, waar ze in 2002 overleed, als laatste van de Polsteegse Nijlands.

Volgens gevelstenen in voor- en achtergevel zou het achterhuis in 1906 en het voorhuis in 1910 verbouwd zijn, maar verder was het huisje nog vrijwel in authentieke staat. Eén van de latere eigenaren zou het geheel echter rond 1997 afbreken en (uiterlijk) in dezelfde stijl herbouwen, met behoud ook van de naam *Veldhuis*. En aldus bracht deze hut het wel tot huis maar niet tot hoeve⁹.

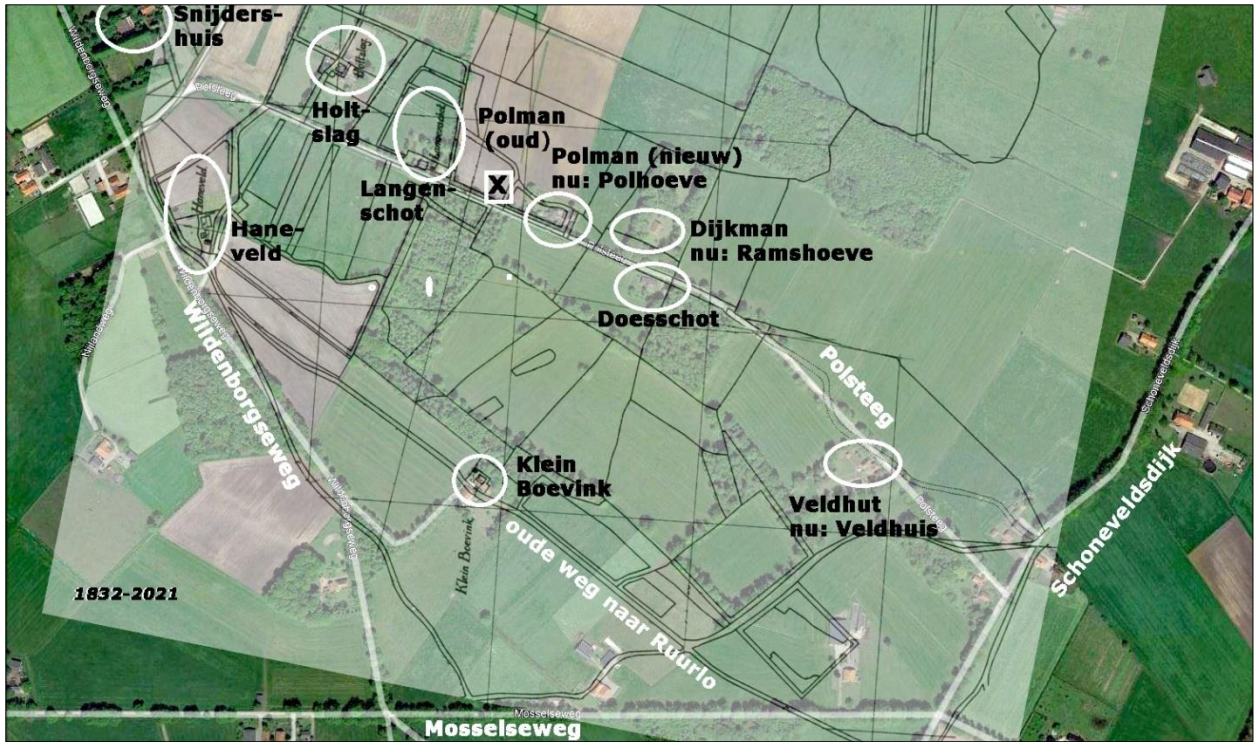
---

⁷ Van een pol, waar de naam *Polman* naar verwijst, lijkt op deze plek geen sprake te zijn. Mogelijk was het een synoniem van *Aartman*, de naam van het Ampsense geboortehuis van vader Stoffer. Deze boerderij was vernoemd naar de *Aart* (< *aard, een oud woord voor een stuk bouwland), de veldnaam van een nabijgelegen ronde verhoging in het landschap, nu bebost maar tot ver in de 19^e eeuw bouwland omgeven door bos. Een pol was een soortgelijke, al dan niet bebouwde verhoging in het landschap.

⁸ *Langenschot*: Polsteeg 6. *Snijdershuis*: Wildenborgseweg 8. *Holtslag*: Polsteeg 8.

De extra grond die de Nijlands in 1836 hadden verkregen gaf Jan en Gerrit, resp. 39 en 43 jaar oud, de kans om een gezin te stichten. Ze trouwden dan ook in 1836 en 1837, maar waren kort voor hun huwelijk al vader. Het was blijkbaar hoog tijd.

⁹ Een hoeve stond in vroeger tijden voor zo'n 12 ha. grond (variaties afhankelijk van plaats en tijd).

Kadastrale kaart uit 1832 van de Polsteeg en omgeving, gelegd over een luchtfoto uit 2021

1993

2017

Veldhuis¹⁰

Gerda Rossel

¹⁰ Foto's 1993 en 2017: Monumenten Advies Bureau en Funda.

Kinderpagina

Zoek de figuren en kleur ze in.

 1 leeg mandje

 2 hennen

 3 gebarsten eitjes

 4 kuikens in een ei

 5 wortels

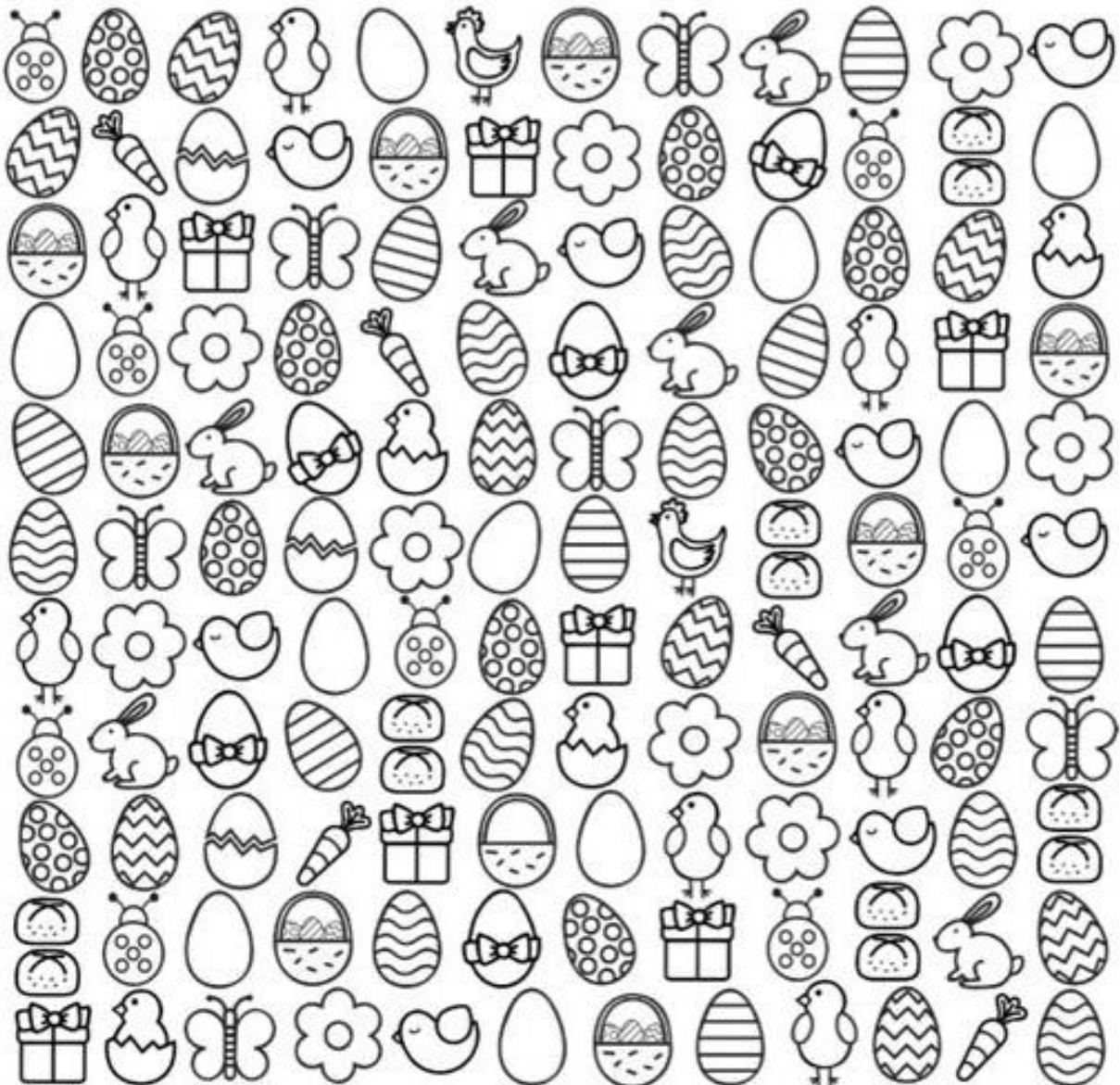
 6 eitjes met een strik

 7 konijntjes

 8 eitjes met strepen

 9 bloemen

 10 eitjes met bolletjes

Familie fietstocht Wildenborch

zondag 7 mei 2023

Een mooie fietstocht voor het hele gezin met, naast een route van 30 kilometer, op veler verzoek ook een korte versie van 10 kilometer.

Kosten deelname € 4,- p.p. (t/m 12 jaar gratis), inclusief koffie met iets lekkers.

Voor de kinderen is er een passende traktatie.

**Starten tussen 13.00 en 14.00 uur bij de Kapel,
Kapelweg 1, Wildenborch - Vorden.**

Schoonmaakrooster Kapel

Staat uw naam nog niet op de schoonmaaklijst, maar bent u wel bereid om één, maximaal twee keer per jaar een paar uurtjes mee te helpen onze Kapel schoon te houden, stuur dan een mailtje naar Reinier Klein Brinke: reinierkleinbrinke@planet.nl

Wees ook eerlijk en meld het wanneer u wel op de schoonmaaklijst staat, maar het eigenlijk toch wat te belastend vindt.

2023	
Maart	Anja Slagt – Gerda Bijenhof
April	Christina Oosterhoff – Christine Meltzer
Mei	Linsey Mennink – Annie Kruisselbrink
Juni	Dinie Staring – Henriëtte Otten – Ria Klein Ikkink

De lijst van werkzaamheden hangt in de werkkast.

Agenda:

Toneelvereniging T.A.O.:	Toneeluitvoeringen	Donderdag 20 en vrijdag 21 april
Kapelcommissie:	Fietstocht	Zondag 7 mei
Oranjevereniging:	Wildenborchs feest	Zaterdag 24 juni

Verenigingen:

Schietvereniging:	Elke dinsdag, van 20.15 uur tot 22.30 uur
Wildenborchse Vrouwenclub:	Laatste donderdag van de maand van 20.00 uur tot omstreeks 22.00 uur van oktober t/m april
Klootschieten:	3 ^{de} zondag van iedere maand 10.00 uur verzamelen bij de Kapel